

dr. sc. Anita Duraković, docent
Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru, Pravni fakultet

dr. sc. Jasmina Alihodžić, docent
Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli

HAŠKA KONVENCIJA O MEĐUNARODNOJ ZAŠTITI ODRASLIH OSOBA IZ 2000. GODINE

Sažetak: Pojačana mobilnost stanovništva, s jedne strane, i demografske promjene s druge strane, postavljaju temu „međunarodna zaštita odraslih osoba“ sve više i više u fokus javnosti. Ova oblast dugo vremena bila je zanemarivana i prepuštena snalažljivosti i kreativnosti službenika i birokrata u rješavanju prekograničnih slučajeva zaštite odraslih osoba. Haška konvencija o međunarodnoj zaštiti odraslih osoba iz 2000. godine okončala je ovu pravnu nesigurnost i pružila sveobuhvatan sistem zaštite. U radu su analizirane njene odredbe koje reguliraju pitanje nadležnosti tijela koja će poduzimati mjere usmjerene zaštiti osobe i imovine odrasle osobe, mjerodavnog prava koje će ta tijela primjenjivati, priznanja i izvršenje tih mjera zaštite u svim državama ugovornicama, te suradnje među tijelima država ugovornica koja je nužna da se postigne svrha ove Konvencije. Bosna i Hercegovina nije članica ove Konvencije, ali je važno domaću i regionalnu javnost upoznati s njenim sadržajem te nadležnim organima ukazati na njen značaj i potrebu pristupanja Konvenciji. Također, za Europsku uniju opterećenu stalnim priljevom izbjeglica bilo bi korisno pristupiti ovoj Konvenciji i tako barem probleme vezane za međunarodnu zaštitu odraslih osoba riješiti na jedinstven način.

Ključne riječi: haška konvencija, međunarodna zaštita odraslih osoba, mjere zaštite, međunarodna nadležnost, mjerodavno pravo, priznanje i izvršenje, suradnja.

1. Uvod

Svjedoci smo velikih migracija stanovništva koje neminovno vode povećanju broja prekograničnih privatnopravnih odnosa. Stoga se javila i potreba postizanja međunarodne suglasnost u pogledu njihovog normiranja. Značajni naporu učinjeni su od strane Haške konferencije za međunarodno privatno pravo (u daljem tekstu Haška konferencija), najznačajnije svjetske institucije čiji je cilj pravna regulacija privatnopravnih odnosa s međunarodnim obilježjem, odnosno unifikacija normi međunarodnog privatnog prava – kolizionih i procesnih normi, radi jednoobraznog rješavanja problema sukoba zakona. Oblast koja je, možemo slobodno reći, izmaknula većoj pažnji naučne i stručne javnosti jeste međunarodna zaštita odraslih osoba. Iako se o oduzimanju poslovne sposobnosti i stavljanju pod starateljstvo punoljetnih osoba razgovaralo

još 1900. godine, na trećem zasjedanju Haške konferencije, te je na četvrtom zasjedanju donesena Haška konvencija o oduzimanju poslovne sposobnosti i sličnim mjerama socijalne skrbi od 17. 6. 1905. godine,¹ tek sto godina kasnije donesena je Haška konvencija o međunarodnoj zaštiti odraslih osoba od 13. 1. 2000. godine² (u daljem tekstu Konvencija). Bosna i Hercegovina nije članica ove Konvencije, ali smatramo važnim domaću i regionalnu javnost upoznati s njenim sadržajem te nadležnim organima ukazati na njen značaj i potrebu pristupanja Konvenciji. Također, za Europsku uniju opterećenu stalnim priljevom izbjeglica bilo bi značajno i korisno pristupiti ovoj Konvenciji i tako barem probleme vezane za međunarodnu zaštitu odraslih osoba riješiti na jedinstven način.

2. Istorijska pozadina - nastajanje Konvencije

Širu pažnju na problematiku međunarodne zaštite odraslih osoba skrenuo je svojom studijom iz 1967. godine tadašnji sekretar Stalnog biro Haške konferencija Bernard Dutoit.³ Rezultat pojačanog interesa bio je upitnik upućen državama članicama Haške konferencije 1979. godine, između 13. i 14. zasjedanja. Odgovori su pokazali da praktični problemi vezani za zaštitu odraslih na međunarodnom planu nisu tako česti, te je Specijalna komisija izostavila ovo pitanje s dnevnog reda 14. zasjedanja Haške konferencije.⁴

Međutim, demografske promjene, činjenica da ljudi danas žive duže nego ranije te prognoza da će se broj ljudi starijih od 60 godina povećati sa 600 miliona u 2001. godini na 1,2 milijarde u 2025, a broj ljudi starijih od 80 godina sa 50 miliona na 137 miliona, postavilo je pitanje zaštite starijih osoba u središte pažnje.⁵ Nacionalna zakonodavstva su pitanje brige i zaštite odraslih osoba koje zbog umanjjenja i nedostatnosti svojih osobnih sposobnosti nisu u stanju štiti vlastite interese, regulirali na različite načine. Upravo je to izazivalo sukob zakona i nametalo potrebu za jedinstvenim pravilima međunarodnog privatnog prava. Težnja za međunarodnom harmonijom i želja za donošenjem konvencije koja bi regulirala ova pitanja, bivala je sve izraženija. Prilika za konkretnije korake javila se na 13. zasjedanju Haške konferencije na kojem je odlučeno da se preradi Konvencija o nadležnosti i mjerodavnom pravu u oblasti zaštite maloljetnika od 5. 10. 1961. godine.⁶ S obzirom da se, barem u tehničkom smislu, radi o sličnim problemima, smatralo se smislenim, rješenja predviđena

¹ Ova Konvencija još uvijek je na snazi u pravnom odnosu između Italije, Poljske, Portugala i Rumunjske. Erläuternder Bericht von Paul Lagarde zu dem Übereinkommen über den internationalen Schutz von Erwachsenen (u daljem tekstu Erläuternder Bericht) iz 2003. godine, str. 7. <https://www.hcch.net/de/instruments/conventions/publications1/?dtid=3&cid=71> (19. 1. 2016.).

² Tekst Konvencije na njemačkom jeziku: <https://www.hcch.net/de/instruments/conventions/full-text/?cid=71>, (19. 1. 2016.).

³ Erläuternder Bericht, str 7.

⁴ *Ibid.*

⁵ *Ibid.*

⁶ *Ibid.*, str. 8.

za zaštitu djece proširiti, uz odgovarajuću prilagodbu, i na zaštitu odraslih. Na 18. zasjedanju Haške konferencije realiziran je dio programa – izrađena je Konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, izvršenju i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornosti i o mjerama za zaštitu djece od 19. 10. 1996. godine, ali je nedostajalo vremena za istražiti i pitanja zaštite odraslih. Nakon toga slijede intenzivnije radnje - osnivanje Specijalne komisije, Radne grupe, te izrada Nacrta konvencije koji je jednoglasno usvojen zadnjeg dana zasjedanja Haške konferencije, od 20. 9. – 2. 10. 1999. godine.⁷ Time je okončan proces donošenja Haške konvencije o međunarodnoj zaštiti odraslih osoba od 13. 1. 2000. godine. Stupila je na snagu za Škotsku, Njemačku i Francusku 1. 1. 2009. godine.⁸

3. Područje primjene Konvencije

Konvencija se primjenjuje na međunarodno obilježene slučajeve zaštite odraslih osoba koje zbog umanjenja i nedostatnosti svojih osobnih sposobnosti nisu u stanju štiti vlastite interese (čl. 1. st. 1.). Slučaj mora biti međunarodno obilježen i pri tome nije važno da li je veza ostvarena s državom ugovornicom ili nekom drugom državom. S obzirom da čisto domaći slučajevi ne ulaze u područje primjene Konvencije, čl. 44. koji propisuje da države ugovornice sa složenim pravnim poretkom nisu prisiljene primjenjivati odredbe Konvencije na unutarnji sukob zakona, deklaratorne je prirode.⁹ Složene države ugovornice mogu odredbama Konvencije regulirati interlokalni i interpersonalni sukob zakona ako to žele, ali nisu na to obavezne.¹⁰

Od samog početka želi se naglasiti cilj Konvencije – zaštita „određenih odraslih“, odnosno staviti u prvi plan ideju o zaštiti kao osnovni motiv i kriterij za određivanje područja primjene Konvencije.¹¹ U relativno kratkoj preambuli, pored ovoga, naglašen je i značaj međunarodne suradnje na zaštiti odraslih osoba te *prioritetno osiguranje dobrobiti odraslih osoba i poštivanje njihovog dostojanstva i samoodređenja*.

U čl. 1. st. 1. određeno je na koju kategoriju odraslih osoba se Konvencija odnosi. Radi se o potrebitim, ranjivim odraslim osobama, onima koji

⁷ Ramser, C., *Grenzüberschreitende Vorsorgevollmachten in Europa im Licht des Haager Übereinkommens über den internationalen Schutz von Erwachsenen vom 13. Januar 2000*, *Europäische Hochschulschriften*, Peter Lang Verlag, 2010., str. 51.

⁸ Neophodnost jedne takve Konvencije bila je više puta naglašena, ali trebalo je proći punih devet godina da ona stupi na snagu. Ključnu ulogu u tom procesu odigrala je Francuska koja je preuzimajući predsjedavanje Europskom unijom (druga polovina 2008. godine) najavila svoje pristupanje Konvenciji, ali i pristupanje drugih država članica postaviti kao cilj svog mandata. Schwartz, U., *Das Haager Erwachsenenschutzübereinkommen*, NDV, Oktober, 2008., str. 428. <http://alt.iss-ger.de/arbeitsbereiche/erwachsenenschutz/das-haager-erwachsenenschutzabkommen.html> (12. 1. 2016.).

⁹ Ramser, C., *op. cit.*, str. 60.

¹⁰ Erläuternder Bericht, str. 80.

¹¹ *Ibid.*, str. 12.

nisu iz određenih razloga u stanju zaštititi sebe i svoje interese. Specijalna komisija je svjesno zaobišla korištenje pravnih termina (pravna, poslovna (ne)sposobnost), jer oni mogu imati i često imaju različito značenje u različitim državama.¹² Smatralo se boljim činjenično opisati što se podrazumijeva pod potrebitom, ranjivom odraslom osobom. Uzete su u obzir dvije činjenice: umanjene i nedostatanost osobnih sposobnosti. Tako, Konvencija se ne primjenjuje na zaštitu odraslih osoba koje su žrtve fizičkog nasilja, npr. zlostavljane žene, već na odrasle osobe s tjelesnim i duševnim invaliditetom koje pate od nedostatnosti osobnih sposobnosti, ali i starije osobe koje pate od umanjenja osobnih sposobnosti, npr. osobe kojima je dijagnosticirana Alzheimerova bolest.¹³ Dakle, duboka starost samo po sebi ne vodi ka primjeni Konvencije. U svakom konkretnom slučaju potrebna je detaljnija analiza svih činjenica, kako bi se moglo sa sigurnošću utvrditi da odrasla osoba zbog umanjenja i nedostatnosti osobnih sposobnosti nije u stanju štititi svoje interese.¹⁴ Pri tome se ne misli samo na imovinskoppravne interese koje odrasla osoba nije mogla adekvatno percipirati zbog svog tjelesnog i duševnog stanja, već na, općeniti promatrano, osobnu i zdravstvenu dobrobit.¹⁵

Konvencija u čl. 1. st. 1. određuje svoj cilj:

- a) odrediti državu čija su tijela nadležna poduzimati mjere usmjerene zaštiti osobe i imovine odrasle osobe;
- b) odrediti koje će pravo ta tijela primjenjivati u izvršavanju svoje nadležnosti;
- c) odrediti pravo mjerodavno za zastupanje odrasle osobe;
- d) osigurati priznanje i izvršenje tih mjera zaštite u svim državama ugovornicama;
- e) uspostaviti takvu suradnju među tijelima država ugovornica koja je nužna da se postigne svrha ove Konvencije.

¹² *Ibid.*, str. 12.

¹³ Komisiji je bilo jasno da umanjene i nedostatanost može biti stalna i privremena, od interesa je samo potreba određivanja mjera zaštite, te nije išla za dodatnim pojašnjenjima u samom tekstu kako ne bi nepotrebno otežala primjenu Konvencije. Također, postavilo se pitanje da li je rasipništvo, koje u pojedinim pravnim sistemima vodi ka oduzimanju poslovne sposobnosti, obuhvaćeno ovim izrazom. Stav je Komisije da rasipništvo samo po sebi, ne sada u područje primjene Konvencije, ali zajedno s drugim faktorima može dovesti do umanjenja osobnih sposobnosti te posljedično do mjera zaštite u smislu same Konvencije. *Ibid.*, str. 12, 13.

¹⁴ To je posebno značajno kada se o odraslim osobama s tjelesnim invaliditetom. Mlađa odrasla osoba to može eventualno kompenzirati, dok kod starije odrasle osobe tjelesni nedostatak zajedno s krhkim općim stanjem može voditi ka umanjenju osobnih sposobnosti. Ramser, C., *op. cit.*, str. 59.

¹⁵ Komisija je odbila prijedlog Ujedinjenog Kraljevstva kojim se željelo pojasniti da invaliditet utječe na mentalne sposobnosti i komunikacijske vještine. Naime, sud ne treba biti vezan invaliditetom, nego prvi kriterij mora biti potreba za zaštitom koja proizlazi iz invaliditeta. Erläuternder Bericht, str. 13.

Konvencija određuje međunarodnu, a ne unutarnju nadležnost, odnosno određuje koje je tijelo, sudsko ili upravno, nadležno da postupa, a ne konkretno tijelo koje će rješavati sporno pitanje. Također, na samom početku precizirano je da se radi o zaštiti osobe i imovine odrasle osobe, što se smatra važnim, pa čak i važnijim nego kada su u pitanju djeca, jer nemoć odrasle osobe u pravilu nastupa sa starošću, kada odrasla osoba raspolaže imovinom s kojom je potrebno upravljati.¹⁶ Konvencija, pored pravila o međunarodnoj nadležnosti, sadrži kolizione norme i norme o priznanju i izvršenju, te se radi o aktu koji u potpunosti rješava prekogranične probleme vezane za zaštitu odrasle osobe. Također, Konvencija insistira na uspostavi suradnje među tijelima država ugovornicama nužnu za ispunjenje njenog cilja.

Odraslom osobom se, u smislu Konvencije, smatra osoba koja je navršila 18 godina života. Određivanjem donja granica, koja se nastavlja na gornju granicu predviđenu Haškom konvencijom o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, izvršenju i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece iz 1996. godine¹⁷ (u daljem tekstu Haška konvencija iz 1996.), nastojalo se izbjeći preklapanje personalnog područja primjene ovih konvencija. Tako, ako se u jednoj državi ugovornici mogu izreći mjere zaštite odraslim osobama od 16 godine života, kakav je slučaj u Škotskoj, primjenjuje se Haška konvencija iz 1996., a ne ova Konvencija.¹⁸ St. 2. ovoga člana regulira slučajeve u kojima tijela nadležna prema Haškoj konvenciji iz 1996. donose određene mjere, koje se odnose na zaštitu djece s posebnim potrebama, s tom da se mjere primjenjuju i nakon što dijete postane punoljetno¹⁹, ili mjere djeluju nakon punoljetstva djeteta.²⁰ Smisao ove odredbe jeste donesene mjere podvrgnuti Konvenciji nakon što maloljetnik navrši 18 godina života, tj. postane punoljetan i time olakšati prijelaz s jedna na drugu konvenciju bez prekida. Zahvaljujući ovome rješenju, nova Konvencija će se primjenjivati na priznanje ranijih mjera donesenih u drugim državama ugovornicama, kao i njihovu provedbu, te, naravno, određivanje tijela koja će bit odgovorna za eventualne izmjene i dopune tih mjera.²¹ Precizno određivanje dobne granice korisno je iz više razloga: olakšava primjenu Konvencije jer nije potrebna dodatna konzultacija odgovarajućeg nacionalnog zakona; vodi ka ujednačenoj primjeni Konvencije u svim državama ugovornicama; za same sudionike znači predvidljivost mjerodavnog prava, a samim tim i pravnu sigurnost, što je posebno značajno kada je u pitanju punomoć kojom odrasla osoba određuje

¹⁶ *Ibid.*, str. 14.

¹⁷ Čl. 2.: Ova Konvencija se primjenjuje na djecu od trenutka njihovog rođenja do navršenih 18 godina. Tekst Konvencije može se naći na zvaničnoj web stranici Haške konferencije - <https://www.hcch.net> (27. 1. 2016.). Prevod na hrvatski jezik u: Babić, D., Jessel Holst, Ch., *Međunarodno privatno pravo, zbirka unutarnjih, europskih i međunarodnih propisa*, Zagreb, 2011., str. 1310-1311.

¹⁸ Komisija je odbila prijedlog Ujedinjenog Kraljevstva da se u ovim slučajevima maloljetnik promatra kao punoljetna osoba u smislu Konvencije. *Erläuternder Bericht*, str. 14.

¹⁹ Npr. produženo maloljetstvo prema čl. 487 belgijskog Građanskog zakona. *Ibid.*, str. 15.

²⁰ Npr. u čl. 494. st. 2. francuskog Građanskog zakona predviđeno prijevremeno starateljstvo. *Ibid.*

²¹ *Ibid.*, str. 15.

osobu od povjerenja koja će se za slučaj njene buduće nesposobnosti brinuti o njenim poslovima, odnosno donositi odluke koje se odnose na osobne stvari (ili imovinu) odrasle osobe, koja u pravilu neće podlijevati korekturama.²²

Mjere zaštite odrasle osobe razlikuju se idući od države do države, tako da one navedene u čl. 3. Konvencije služe samo kao primjer. Nastojalo se pokriti široko područje, pa su moguća i određena preklapanja, kao što je izvjesno da pojedini pravno sistemi ne poznaju neke od navedenih mjera. To ne znači da sve spomenute mjere stoje na raspolaganju nadležnom tijelu, već samo one mjere koje nadležno tijelo može donijeti, a predviđene su mjerodavnim pravom i nalaze se u području primjene Konvencije.²³ Mjere spomenute u čl. 1. mogu se posebice odnositi na:

- a. odluku o poslovnoj nesposobnosti i uspostavi sigurnosnih mjera;
- b. podršku za odrasle osobe koje su pod zaštitom suda ili upravnog tijela;
- c. starateljstvo, tutorstvo i slične institucije;
- d. određivanje i utvrđivanje djelovanja svake osobe ili tijela koji se brinu o osobi ili imovini odrasle osobe, koji odraslu osobu zastupaju ili joj pomažu;
- e. smještaj odrasle osobe u ustanovu ili na neko drugo mjesto, na kojem joj se može osigurati zaštita;
- f. upravljanje, čuvanje ili raspolaganje imovinom odrasle osobe;
- g. dopuštenje određenih intervencija za zaštitu osobe i imovine odrasle osobe.

Čl. 4. Konvencije propisuje oblasti ili pitanja koja ne ulaze u područje primjene Konvencije. Za razliku od prethodnog člana koju sadrži riječ „posebice“, nabrojavanje u ovom članu je konačno.²⁴ Svaka mjera zaštite osobe i imovine odrasle osobe, koja nije isključena čl. 4., ulazi u područje primjene Konvencije. Razlozi isključivanja pojedinih oblasti ili pitanja imaju različiti pravno opravdanje: neka pitanja su predmet drugih konvencija, a za neka su pravila ove Konvencije, posebno osnovno načelo - *forum* i *jus* ne razdvajati, neprimjenjiva.²⁵ Konvencija se ne primjenjuje na:

- a) obavezu izdržavanja;
- b) zaključenje, poništenje, prestanak braka ili sličnih odnosa, kao i rastava;
- c) imovinski odnosi u braku ili
- d) trust i nasljeđivanje;
- e) socijalno osiguranje;
- f) javne mjere opće prirode u području zdravlja;

²² Ramser, C., *op. cit.*, str. 55.

²³ Erläuternder Bericht, str. 17.

²⁴ *Ibid.*, str. 20.

²⁵ *Ibid.*

- g) mjere poduzete kao rezultat kaznenih djela počinjenih od strane odraslih osoba;
- h) odluke o pravu na azil i na useljavanje;
- i) mjere koje se odnose na zaštitu javne sigurnosti.

U st. 2. čl. 4. jasno je propisano da prethodni stav ne utječe na ovlaštenje osobe da djeluje kao predstavnik odrasle osobe u područjima koja su tamo navedena. To znači da prema st. 1. t. a. u područje primjene Konvencije ne ulazi zahtjev odrasle osobe za plaćanjem izdržavanja, ali Konvencija se odnosi na određivanje osoba koja će u ime odrasle osobe učestvovati u postupku po zahtjevu za izdržavanje. Isto tako, pitanje davanja dozvole za zaključenje braka invalidnoj odrasloj osobi isključeno je st. 1. t. b. iz područja primjene Konvencije, ali određivanje zakonskog zastupnika koji je pored ostalih poslova zadužen da daje odobrenje za zaključenje braka, ulazi u područje primjene Konvencije.²⁶

Države ugovornice Konvencije su Njemačka, Estonija, Finska, Francuska, Austrija, Švicarska, Češka Republika, Škotska i Malta. Države koje su potpisale Konvenciju, ali je još nisu ratificirale su Grčka, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Poljska i Kipar. Konvencija ne sadrži neko opće pravilo koje ograničava njeno područje primjene s obzirom na prostor. U tu svrhu koriste nam pravila o međunarodnoj nadležnosti i mjerodavnom pravu.²⁷ Ako odredba Konvencije određuje nadležnost tijela redovnog boravišta odrasle osobe, onda će ona vrijediti za sve odrasle osobe koje imaju redovno boravište na području države ugovornice.²⁸ Ista situacija je i kada se radi o drugim kriterijima za određivanje nadležnosti, npr. mjesto nalaženja imovine. Koliziorna norma koja određuje pravo mjerodavno za zastupanje odrasle osobe – punomoć za slučaj buduće nesposobnosti, ne sadrži geografsko ograničenje – vrijedi neovisno o prebivalištu ili državljanstvu odrasle osobe,²⁹ dakle „široj svijeta“.³⁰

Vremensko područje primjene Konvencije regulirano je čl. 50. Konvencija se primjenjuje na mjere samo ako se one poduzimaju u nekoj državi nakon što je Konvencija za tu državu stupila na snagu (st. 1.), odnosno Konvencija se primjenjuje na priznanje i izvršenje mjera poduzetih nakon njezinog stupanja na snagu između države u kojoj su mjere poduzete i države kojoj je podnesen zahtjev (st. 2.). Za razliku od prva dva stava čl. 50. koja su identična čl. 53. st. 1. i 2. Haške konvencije iz 1996., njegov treći stav propisuje retroaktivno dejstvo Konvencije na pitanje punomoći u slučaju buduće nesposobnosti. Konvencija se primjenjuje i na punomoći za slučaj buduće nesposobnosti izdanim prije njenog stupanja na snagu, ako odgovaraju uvjetima

²⁶ *Ibid.*, str. 29.

²⁷ Ramser, C., *op. cit.*, str. 62.

²⁸ Erläuternder Bericht, str. 16.

²⁹ *Ibid.*

³⁰ Ramser, C., *op. cit.*, str. 62.

iz čl. 15. Ako nisu ispunjene pretpostavke za pravovaljano djelovanje punomoći za slučaj buduće nesposobnosti koja je izdata prije stupanja na snagu Konvencije, ona istječe *ex nunc* od 1. 1. 2009. godine. To, međutim, ne utječe na ranije nastale pravne poslove na osnovu punomoći za slučaj buduće nesposobnosti – oni ostaju nedirnuti.³¹

4. Nadležnost

Konvencija predviđa više kriterija za određivanje nadležnosti sudskog ili upravnog tijela za poduzimanje mjera usmjerenih na zaštitu osobe i imovine odrasle osobe: redovno boravište, ranije redovno boravište, državljanstvo, mjesto nalaženja imovine, itd. Polazi se od redovnog boravišta odrasle osobe, kriterija široko prihvaćenog u konvencijskom i pravu Europske unije. Sam koncept redovno boravište, koji ostaje *de facto* termin unatoč pravnim djelovanjima koje proizvodi, nije definiran Konvencijom.³² Čl. 5. Konvencije propisuje: „Sudsko ili upravno tijelo države ugovornice redovnog boravišta odrasle osobe nadležna su poduzimati mjere zaštite osobe i imovine odrasle osobe.“ U slučaju promjene redovno boravište u drugu državu ugovornicu, nadležna su tijela države ugovornice novog redovnog boravišta (čl. 5. st. 2.). Promjena redovnog boravišta podrazumijeva gubitak dotadašnjeg i uspostavljanje novog redovnog boravišta. Sam proces može trajati duže ili kraće, može biti trajan ili privremen. Kod promjene redovnog boravišta iz jedne u drugu državu ugovornicu u periodu kada tijelo prvog redovnog boravišta poduzima mjere zaštite, isključen je *perpetuatio fori*, ukoliko tijelo ranijeg redovnog boravišta svoju nadležnost *ipso facto* povuče, prisiljavajući se na taj način oglasiti nenadležnim.³³ Čl. 5. pretpostavlja da odrasla osoba ima redovno boravište u državi ugovornici. U slučaju promjene redovnog boravišta u državu koja nije ugovornica Konvencije, spomenuti član se ne može primijeniti, ali ništa ne govori protiv toga da tijelo prvog redovnog boravišta svoju nadležnost zadrži temeljem unutarnjih međunarodnih procesnih normama, s tim da druge države ugovornice nisu obavezne prema Konvenciji priznati poduzetu mjeru zaštite.³⁴

Konvencija rješava pitanje određivanja nadležnosti za poduzimanje mjera zaštite izbjeglica, odraslih osoba koji su zbog nemira do kojih je došlo u njihovoj državi, raseljeni u inozemstvu, te odraslih osoba čije se redovno boravište ne može utvrditi. Prema čl. 6. nadležno je tijelo na čijem se državnom

³¹ Ramser, C., *op. cit.*, str. 61.

³² Erläuternder Bericht, str. 31.

³³ O ovoj temi Komisija nije raspravljala već je prešutno preuzela rješenja Haške konvencije iz 1996. Naime, prilikom donošenja Haške konvencije iz 1996. postavilo se pitanje kako će promjena redovnog boravišta utjecati na već zasnovanu nadležnost tijela prvog redovnog boravišta. Dvije su se opcije razmatrale: tijelo prvog redovnog boravišta ostaje i dalje nadležan - *perpetuatio fori* ili tijelo prvog redovnog boravišta svoju nadležnost *ipso facto* povuče, prisiljavajući se na taj način oglasiti nenadležnim. Nakon duže diskusije prihvaćena je druga opcija. Pogledati Izvješće uz Hašku Konvenciju iz 1996., t. 42. *Ibid.*, str. 32.

³⁴ *Ibid.*

području nalazi odrasla osoba. St. 1. govori o izbjeglicama i raseljenim odraslim osobama i opravdano ih vezuje za državno područje na kojem se nalaze. Radi se o odraslim osobama koje su izgubile svaku vezu sa svojim ranijim redovnim boravištem, a još nisu uspostavile novo redovno boravište. U današnje vrijeme koje karakteriziraju velike migracije stanovništva značaj ove odredbe nemjerljiv je. Zahvaljujući njoj, država prijema može pružiti kvalitetniju i potpuniju zaštitu osobe i imovine odrasle osobe, a poduzete mjere, donesena u skladu s Konvencijom, mogu biti priznata u drugoj državi ugovornici. Naravno da bi bilo dobro da Europska unija pristupi Konvenciji i time, u svojim okvirima, osigura jedinstveno postupanje i prohodnost poduzetih mjera u oblasti zaštite odraslih osoba. St. 2. odnosi se na odrasle osobe čije se redovno boravište ne može utvrditi te je najlogičnije i najjednostavnije vezati ih za državu u kojoj se nalaze. Nadležnost države trenutnog boravka ima ovdje ulogu nadležnosti iz nužde.³⁵ Ona mora izostati ako se dokaže da odrasla osoba negdje ima redovno boravište. Ako je redovno boravište u državi ugovornici, onda su njena tijela nadležna, a ako je redovno boravište u državi koja nije ugovornica Konvencije, onda je moguća nadležnost tijela u kojoj se nalazi odrasla osoba samo sukladno čl. 10. i 11. Konvencije. Slučaj nemogućnosti utvrđenja redovnog boravišta treba jasno razlikovati od slučaja promjene redovnog boravišta. Naime, kod promjene redovnog boravišta iz jedne države u drugu, tijela ranijeg redovnog boravišta zadržavaju svoju nadležnost sve dok odrasla osoba ne zasnuje redovno boravište u državu u koju se preselila. Čl. 6. st. 2. ne služi tome da tijela ranijeg redovnog boravišta odmah izgube svoju nadležnost uz obrazloženje da je odrasla osoba izgubila ranije redovno boravište, a još nije uspostavila novo.³⁶ Potrebno je sačekati određeno vrijeme kako bi se situacija razjasnila te sa sigurnošću moglo utvrditi da odrasla osoba nema redovno boravište.

Čl. 7. predstavlja kompromis između pristalica jednakovrijednih konkurirajući kriterija za određivanje nadležnosti i onih koji prednost daju redovnom boravištu smatrajući sve ostale kriterije podređenima.³⁷ Radi se o supsidijarnoj alternativnoj nadležnosti države čiji je državljanin odrasla osoba. Nadležnost je opće prirode kao što je slučaj i sa nadležnošću na temelju redovnog boravišta, bez dodatnih kriterija – ranije redovno boravište odrasle osobe, imovina odrasle osoba, i sl. Nadležnost države čiji je državljanin odrasla osoba ne vrijedi za odrasle osobe koje su izbjeglice ili one koji su zbog nemira do kojih je došlo u njihovoj državi, raseljene u inozemstvu. To je sasvim razumljivo ako se ima u vidu da se radi o državama koje su odrasle osobe bile prisiljene napustiti, bilo zbog nemira, bilo da su žrtva progona ili su pod prijetnjom.³⁸ Tijela države čiji je državljanin odrasla osoba bit će nadležna, uz uvjet da su prethodno obavještena tijela države nadležna prema čl. 5. i čl. 6. st.

³⁵ *Ibid.*, str. 33.

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Ibid.*, str. 34.

³⁸ U slučaju da odrasla osoba ima više državljanstava, tekst se tumači na način, da tijelo države čiji je državljanin odrasla osoba, a ne radi se o državi koju je morala napustiti, može biti nadležna sukladno čl. 7. *Ibidem*.

2., te samo ako smatraju da su ona prikladnija da u određenom slučaju odrede najbolji interes odrasle osobe (st. 2.).³⁹ Ovaj pozitivni uvjet za nadležnost tijela države čiji je državljanin odrasla osoba znači i izvjesnu fleksibilnost koja omogućuje ovim tijelima da se oglase nenadležnim ukoliko smatraju da su tijela države redovnog boravišta ili tijela neke druge države nadležna prema čl. 8., prikladnija da odrede najbolji interes odrasle osobe.⁴⁰ Preuzimanje ove nadležnosti može biti spriječeno u tri situacije: ako su tijela nadležna u skladu s čl. 5, čl. 6. st. 2. ili čl. 8., poduzela mjere koje zahtijeva odgovarajuća situacija, ako su odlučila da nikakve mjere neće biti poduzete, ako je postupak pred ovim tijelima u tijeku. U ovim situacijama, tijelo države čiji je državljanin odrasla osoba, odbit će nadležnosti, ili se čak oglasiti nenadležnim čim sazna da je postupak u tijeku pred jednim od gore spomenutih tijela. Nadležnost tijela države čiji je državljanin odrasla osoba otpada ukoliko su ova tijela obavještena o jednoj od tri spomenute situacije od strane tijela nadležnih prema čl. 5., čl. 6. st. 2. ili čl. 8. koja su svoju nadležnost izvršavala ili je izvršavaju. Supsidijarni karakter nadležnosti tijela države čiji je odrasla osoba državljanin ogleda se u činjenici da se mjere poduzete od tih tijela stavljaju van snage čim tijela nadležna prema čl. 5., čl. 6. st. 2. i čl. 8., poduzmu mjere koje zahtijeva odgovarajuća situacija ili odluče da nikakve mjere neće biti poduzete (st. 3.). Obaveza tih tijela jeste da na odgovarajući način obavijeste tijela koja su u skladu sa st. 1. poduzela mjere. Dakle, Konvencija daje prioritet odluci donesenoj kasnije od strane nadležnog tijela (prema čl. 5., čl. 6. st. 2. i čl. 8.), bez obzira da li je pozitivna i predviđa zaštitne mjere ili negativna u smislu da zaštitne mjere smatra nepotrebnim.⁴¹ Kao što se može vidjeti, prisutna je paralela između stavova 2. i 3. koja se ogleda u činjenici da se u obje situacije sprječava preuzimanje nadležnosti tijela države čiji je državljanin odrasla osoba, te da se zahtijeva odgovarajuće informiranje nacionalnih tijela. Ovo informiranje, iako obavezno, nije preduvjet za to da se poduzete mjere od strane nacionalnih tijela smatraju nebitnim.⁴²

U određenim situacijama tijela države redovnog boravišta odrasle osobe ili države na čijem se području nalazi odrasla osoba nisu najpogodnija za poduzimanje mjera zaštite odrasle osobe. Zbog toga su tvorcii Konvencije predvidjeli mogućnost prenošenja nadležnosti na prikladniji forum. Čl. 8. propisuje da tijelo države ugovornice koje je nadležno sukladno čl. 5. ili 6., ako smatra da je to u najboljem interesu odrasle osobe, može zatražiti, po službenoj dužnosti ili na zahtjev tijela druge države ugovornice, da to drugo tijelo preuzme nadležnost za poduzimanje mjera zaštite osobe i imovine odrasle osobe. Zahtjev se može odnositi na cjelokupnu zaštitu ili jedan njen dio. Države ugovornice čijim se tijelima upućuje zahtjev iz prethodnog stava su: a) država

³⁹ Pri procijeni mogu im biti korisni ranije spomenuti dodatni kriteriji, kao ranije redovno boravište odrasle osobe, imovina odrasle osoba, itd. *Ibid.*, str. 35.

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ *Ibid.*, str. 37.

⁴² *Ibid.*, str. 38.

čiji je državljanin odrasla osoba⁴³; b) država u kojoj se nalazilo ranije redovnog boravišta odrasle osobe;⁴⁴ c) država u kojoj se nalazi imovina odrasle osobe;⁴⁵ d) država čija su tijela izabrana, pismeno, od odrasle osobe za poduzimanje mjera zaštite;⁴⁶ e) država u kojoj se nalazi redovno boravište osobe koja je bliska odrasloj osobi i sprema preuzeti njenu zaštitu;⁴⁷ f) u odnosu na zaštitu osobe odrasle osobe, država na čijem području se nalazi odrasla osoba.⁴⁸ Kao što možemo primijetiti nadležnost mogu prenijeti samo tijela države u kojoj se nalazi redovno boravište odrasle osobe (čl. 5.) i tijela države na čijem se području nalazi odrasla osoba (čl. 6.). Isključena su tijela države čiji je državljanin odrasla osoba. Ona mogu preuzeti nadležnost ako smatraju da su prikladnija u određenim situacijama procijeniti najbolji interes odrasle osobe. Ukoliko tijela država navedenih u stavovima 1. i 2. ne preuzmu nadležnost, tijela država ugovornica nadležna sukladno čl. 5. i 6. zadržavaju svoju nadležnost (st. 3.).⁴⁹

U čl. 9. propisana je nadležnost tijela države u kojoj se nalazi imovina odrasle osobe. Ona mogu poduzimati mjere zaštite imovine odrasle osobe koja se nalazi u toj državi. Poduzete mjere moraju biti u skladu s mjerama poduzetim od tijela nadležnih u skladu s čl. 5. – 8. Ovim ograničenjem želi se izbjeći eventualni nesklad između mjera poduzetih od tijela države u kojoj se nalazi

⁴³ Važno je naglasiti da ovdje nema preklapanja s nadležnošću iz čl. 7. U slučaju čl. 7. radi se o konkurirajućoj nadležnosti koja je supsidijarna i prestaje onda kada tijela države redovnog boravišta odrasle osobe odluče preuzeti nadležnost, dok u slučaju čl. 8. nacionalna tijela, u okviru prenošenja nadležnosti, mogu preuzeti nadležnost kada se to od njih traži. *Ibid.*, str. 39.

⁴⁴ Ovdje se misli na posljednje redovno boravište odrasle osobe, a ne bilo koje ranije redovno boravište. Pri tome se vodi računa je li posljednje redovno boravište novijeg datuma i nalaze li se tu osobe koje poznaju dotičnu odraslu osobu. *Ibid.*, str. 40.

⁴⁵ Nadležnost države u kojoj se nalazi imovina odrasle osobe ima, prema čl. 9., prioritet, ali to je, kao što ćemo vidjeti, dvostruko ograničeno: mjerama poduzetim od strane tijela države redovnog boravišta odrasle osobe i mjerama koje se odnose na zaštitu imovine odrasle osobe. U slučaju čl. 8. nadležnost tijela države u kojoj se nalazi imovina prenesena je i ne odnosi se samo na mjere poduzete za zaštitu imovine odrasle osobe. *Ibid.*, str. 40.

⁴⁶ Uvažavanje slobodne volje odrasle osobe odgovara nastojanjima da se prizna i podupre samostalnost osoba s posebnim potrebama. S druge strane, potrebno je uzeti u obzir i podložnost ovih osoba vanjskim utjecajima, pa je odlučeno da se ograniči njihova neovisnost tako što će biti stavljena pod nadzor države redovnog boravišta odrasle osobe. *Ibid.*, str. 40.

⁴⁷ I ova nadležnost je pod nadzorom tijela države redovnog boravišta odrasle osobe, koja *prima facie* procjenjuju da li srodnik ili druga osoba može preuzeti zaštitu odrasle osobe. Komisija je svjesno koristila izraz „osoba koja je bliska odrasloj osobi“ nasuprot preciznijem izrazu „srodnik odrasle osobe“, s namjerom da obuhvati i one osobe koje su bliske odrasloj osobi a nisu srodnici, kao prijatelj, bračni partner itd. *Ibid.*, str. 41.

⁴⁸ Nadležnost države na čijem području se nalazi odrasla osoba više puta spominjana je, čl. 6., čl. 10. i čl. 11. Tijela države na čijem području se nalazi odrasla osoba mogu preuzeti nadležnost od tijela države redovnog boravišta odrasle osobe kao bi osigurala zaštitu odrasle osobe i to bez daljih ograničenja izuzev onih koji su navedeni u potonjem zahtjevu. Ovaj slučaj prenošenja nadležnosti prvo je bio predviđen, u toku diskusije, samo za potrebe u oblasti medicine. Međutim, ovo prenošenje nadležnosti prošireno je i za poduzimanje mjera zaštite odraslih osoba u cjelini. *Ibid.*, 41.

⁴⁹ U samom tekstu nije pojašnjeno kako treba izgledati ne preuzimanje tj. odbijanje nadležnosti. Ono može, naravno, biti formalno, ali i očito duže ne davanje odgovora. *Ibid.*, str. 42.

imovina odrasle osobe i tijela države koja su u pravilu nadležna za organizaciju zaštite odrasle osobe. Tijela opće nadležnosti mogu poduzeti mjere i donijeti odluku prije ili nakon odluke tijela države u kojoj se nalazi imovina odrasle osobe. Ako je mjera poduzeta kasnije, mjere koje su donijela tijela države *situsa* imovine prestaje ukoliko je nespojiva s tom mjerom.⁵⁰

Konvencija je predvidjela i nadležnost za poduzimanje neophodnih mjera zaštite u svim hitnim slučajevima i to od tijela države na čijem području se nalazi odrasla osoba ili imovina koja joj pripada – čl. 10. st. 1. Izvanredno stanje postoji u slučajevima kada bi nepoduzimanje mjera zaštite prouzrokovalo nepopravljivu štetu za odraslu osobu ili njenu imovinu. Hitnost podrazumijeva odstupanje od uobičajenog pravila te je stoga treba usko pravno interpretirati.⁵¹ Posebno u području medicine se ne smije čl. 10 koristiti kako bi se opravdala nadležnost države u kojoj se nalazi odrasla osoba. Kao primjer se navodi prekid trudnoće mlade odrasle osobe s posebnim potrebama: iako je zahvat potrebno izvršiti u okviru određenog roka, to, u pravilu, ne znači da se radi o hitnom slučaju u smislu čl. 10.⁵² Mjere poduzete na temelju prethodnog stava glede odrasle osobe koja ima redovno boravište u nekoj državi ugovornici, prestaju važiti čim tijela nadležna na temelju čl. 5. – 9. poduzmu mjere koje nalaže situacija (st. 2.). Ako odrasla osoba ima redovno boravište u nekoj državi koja nije ugovornica, mjere poduzete na temelju st. 1. prestaju važiti u svakoj državi ugovornici čim se mjere koje nalaže situacija i koje su poduzela tijela neke druge države priznaju u državi ugovornici u pitanju (st. 3.). *Ratio decidendi* st. 2. i 3. sastoji se u tome da ukoliko je situacija pod nadzorom tijela države redovnog boravišta odrasle osobe nema potrebe za zadržavanjem nadležnosti tijela države u kojoj se nalazi odrasla osoba kao ni mjera poduzetih zbog izvanrednog stanja.⁵³ Tijela koja su poduzela mjere na temelju st. 1. trebaju, kada god je to moguće, o poduzetim mjerama obavijestiti tijela države u kojoj se nalazi redovno boravište odrasle osobe (st. 4.). Rješenja iz ovoga stava treba razlikovati od onoga iz čl. 7. st. 1. koji propisuje obavezu prethodnog obavještanja nadležnih tijela. Informiranje tijela države u kojoj se nalazi redovno boravište odrasle osobe nije preduvjet za propisanu nadležnosti iz čl. 10., a neinformiranost ne može biti razlog za nepriznavanje mjera poduzetih u hitnim slučajevima.⁵⁴

Izuzetno, tijela države na čijem području se nalazi odrasla osoba, nadležna su, nakon što obavijeste tijela nadležna prema čl. 5., poduzimati privremene mjere za zaštitu osobe odrasle osobe kojima je učinak ograničen na područje odnosne države, ako te mjere nisu u suprotnosti s mjerama koje su već poduzela tijela nadležna na temelju čl. 5. – 8. (čl. 11. st. 1.). Spomenuta tijela

⁵⁰ *Ibid.*, str. 42 i 43.

⁵¹ Posebno u području medicine se ne može koristiti čl. 10 kako bi se opravdala nadležnosti tijela države na čijem se području nalazi odrasla osoba. *Ibid.*, str. 43.

⁵² *Ibid.*, str. 43.

⁵³ *Ibid.*, str. 45.

⁵⁴ *Ibid.*, str. 46.

mogu preuzeti nadležnost samo u iznimnim situacijama, a mjere koje poduzimaju su privremene, prostorno određene i ograničene ranije poduzetim mjerama tijela opće nadležnosti. Poduzete mjere nisu ograničene samo na područje medicine, kako je to bilo predlagano,⁵⁵ već obuhvaćaju i druga područja. Kao primjer navodi se slučaj mlade odrasle osobe s invaliditetom koja želi za vrijeme trajanja privremenog boravka u jednoj od država ugovornica odrediti osobu koja će se brinuti o njoj ili slučaj poduzimanja mjera privremenog smještaja ili hospitalizacije, ali kada se ne radi o hitnim slučajevima.⁵⁶ Ove mjere u odnosu na odraslu osobu koja ima redovno boravište u državi ugovornici prestaju važiti čim tijela nadležna na temelju čl. 5. - 8. donesu odluku o mjerama zaštite koje može nalogati situacija (st. 2.).

U skladu s čl. 7. st. 3. mjere poduzete primjenom čl. 5. – 9. ostaju na snazi u skladu s njihovim odredbama, čak i ako zbog promijenjenih okolnosti nestane osnova na temelju koje je nadležnost bila određena, sve dok nadležna tijela na temelju Konvencije ne izmijene, zamjene ili obustave te mjere (čl. 12.). „Promijenjene okolnosti“ podrazumijevaju promjenu države u kojoj se nalazi redovno boravište odrasle osobe, države na čijem području se nalazi odrasla osoba, države čiji je državljanin odrasla osoba, države u kojoj se nalazi imovina odrasle osobe itd, zavisno od kriterija na kojem se temeljila nadležnost. Zadržavanje poduzetih mjera neophodno je kako bi se osigurao kontinuitet u pogledu zaštite odrasle osobe. Ako npr. tijela države prvog redovnog boravišta odrasle osobe imenuju staratelja odrasloj osobi, bitno je da staratelj može provodi svoje aktivnosti i dalje, u slučaju da odrasla osoba primijeni redovno boravište. Naravno da će prema čl. 5. st. 2. sada biti nadležna tijela novog redovnog boravišta, ali ranije poduzete mjere trebaju ostati na snazi sve dok ih nova tijela ne izmijene, zamjene ili obustave, a sve s ciljem da se ne prekine pružanje zaštite odrasloj osobi.⁵⁷

5. Mjerodavno pravo

Temeljno načelo na kojem počiva Konvencija jeste da nadležno tijelo primjenjuje kao mjerodavno domaće pravo. Prema čl. 13. st. 1. tijela države ugovornice će, u ostvarivanju svoje nadležnosti na temelju odredaba poglavlja II, primjenjivati svoje pravo. Ovakvo rješenje korisno je iz više razloga. Prije svega, nadležno tijelo primjenjuje pravo koje najbolje poznaje, a, s obzirom da se poduzeta mjera zaštite najčešće izvršava u državi njenog donošenja, pojednostavljuje se njena primjena jer je u skladu s pravom te države.⁵⁸ Određenu fleksibilnost koja je na tragu materijalne pravičnosti i primjene prava koje najbolje odgovara interesima stranaka, nudi st. 2. koji propisuje da, ukoliko

⁵⁵ *Ibid.*, str. 47.

⁵⁶ Međutim, tijela države u kojoj se nalazi odrasla osoba nisu nadležna za davanje odobrenja za ozbiljne i konačne medicinske mjere kao što su pobačaj, sterilizacija, uklanjanje organa, amputacija udova itd. *Ibid.*, str. 47.

⁵⁷ *Ibid.*, str. 49.

⁵⁸ Erläuternder Bericht, str. 52.

to nalaže zaštita osobe ili imovine odrasle osobe, nadležna tijela iznimno mogu primijeniti ili uzeti u obzir pravo neke druge države s kojom je odnosni slučaj u najužoj vezi. Ukoliko donesenu mjeru zaštite treba poduzeti u drugoj državi ugovornici, pravo te druge države određuje uvjete pod kojima se ona poduzima. Dakle, prema čl. 14. za uvjete za provođenje mjere zaštite mjerodavno je pravo države u kojoj se ona treba provesti. Sam izraz „uvjeti pod kojim se mjera provodi“ treba široko tumačiti. Npr. mjeru zaštite o imenovanju staratelja s određenim ovlastima donesenu u državi ranijeg redovnog boravišta odrasle osobe potrebno je provesti u državi njenog novog redovnog boravišta ili državi u kojoj se nalazi njena nepokretna imovina. Ako pravo te druge države zahtjeva, pri prodaji nekretnine, odobrenje starateljskog suca, onda se radi o „uvjeti pod kojim se mjera provodi“, a koji se mora uvažavati. Moguća je i obrnuta situacija, da pravo države prema kojem je određen staratelj, zahtjeva odobrenje, a pravo države u kojoj se mjera privodi, to ne predviđa.⁵⁹

Čl. 15. odnosi se na punomoć kojom odrasla osoba određuje osobu od povjerenja koja će za slučaj njene buduće nesposobnosti donositi odluke koje se odnose na osobna i/ili imovinska pitanja – njihov sadržaj može biti različit. Radi se o jednoj vrsti tzv. anticipiranih naredbi, institutu široko prihvaćenom prije svega unutar država *common law* sistema, ali i sve više u onim europske kontinentalne tradicije.⁶⁰ Spomenuti član pravi razliku između više pravnih pitanja te za njih predviđa različite tačke vezivanja. Za nastanak, opseg, promjena i prestanak punomoći koju odrasla osoba daje sporazumom ili jednostranim aktom za slučaj da neće biti u stanju štiti svoje interese, mjerodavno je pravo države u kojoj odrasla osoba ima redovno boravište u vrijeme davanje punomoći, osim ako nije izričito pismeno navedeno neko od prava iz stava 2. (st. 1.). Države čija prava odrasla osoba može navesti su: pravo države čiji je državljanin, pravo države ranijeg redovnog boravišta i pravo države u kojoj se nalazi imovina odrasle osobe, ali samo za tu imovinu (st. 2.). Način vršenja punomoći određuje se pravom države u kojoj se ona treba izvršiti (st. 3.). Iako čl. 15. st. 1. vezuje nastanak, opseg, promjenu i prestanak punomoći za redovno boravište odrasle osobe, ipak se ne može garantirati istodobnost nadležnosti i mjerodavnog prava, jer je preciziran vremenski moment u kojem se promatra ova tačka vezivanja - redovno boravište u vrijeme davanje punomoći. Ako se nakon izvjesnog vremena treba odlučiti o valjanosti punomoći, a u međuvremenu se odrasla osoba, koja ju je dala, preselila, nadležno će biti tijelo aktuelnog redovnog boravišta.⁶¹ Također, odrasla osoba može umjesto redovnog boravišta izabrati državljanstvo kao tačku vezivanja, koja i pored toga što se lakše utvrđuje i što je manje podložna promjenama, opet

⁵⁹ Primjer iz: Erläuternder Bericht, str. 53.

⁶⁰ Više o anticipiranim naredbama u: Ramser, C., *op. cit.*, Peter Lang Verlag, 2010; Löhnig, M., Schwab, D., Henrich, D., Gottwald, P., Kroppenberg, I., *Vorsorgevollmacht und Erwachsenenschutz in Europa*, Bielefeld, 2011; Milas Klarić, I., *Anticipirane naredbe (advances directives)*, str. 653 – 685; Milas Klarić, I., *Izjava volje za slučaj nesposobnosti*, Hrvatska pravna revija, svibanj 2010., str. 61 – 71;

⁶¹ Ramser, C., *op. cit.*, str. 114.

samo po sebi izaziva brojne probleme ako je osoba bipatrid, apatrid, izbjeglica ili azilant. Mogućnost voljnog izbora mjerodavnog prava prihvatljivo je i opravdano rješenje, rješenje koje prati trend prisutan u europskom, konvencijskom i usporednom pravu. Zahvaljujući njemu, odrasla osoba kao davalac punomoći može odstupiti od unaprijed određenih objektivnih tačaka vezivanja i dati prednost nekoj drugoj, subjektivnoj poveznici. Voljni izbor mjerodavnog prava propisan čl. 15. st. 2. vezan je za određene pretpostavke. Prije svega, izbor mjerodavnog prava mora biti izričit i u pisanom obliku. Od prešutne autonomije volje odstupilo se zbog eventualne nesigurnosti u pogledu prava mjerodavnog za nastanak, opseg, promjena i prestanak punomoći. Naime, po punomoći će se u pravilu postupati tek onda kada njen davalac nije u stanju štiti svoje interese.⁶² Konvencija ne precizira vremenski moment do kojeg se može izvršiti izbor mjerodavnog prava, pa se smatra mogućim izabrati mjerodavno pravo ili promijeniti već odabrano pravo i nakon davanja punomoći, naravno pod uvjetima propisanim u čl. 15. st. 1.⁶³ Valjanost voljnog izbora mjerodavnog prava, također, može biti izvorom sukoba zakona. Tvorcima Konvencije opredijelili su se, između dvije opcije koje dolaze u obzir: pravo foruma koji raspravlja (*lex fori*) i pravo na koje se sam izbor odnosi (*lex autonomia voluntatis*), za ovu drugu.⁶⁴ Mogućnost voljnog izbora mjerodavnog prava ograničena je na izbor između više unaprijed određenih prava.⁶⁵ Prava između kojih odrasla osoba kao davalac punomoći može birati su: pravo državljanstva, pravo ranijeg redovnog boravišta i pravo države u kojoj se nalazi imovina odrasle osobe, ali samo za tu imovinu. Odrasla osoba može za različita pravna pitanja izabrati različita mjerodavna prava. Tako je moguće da davalac punomoći čija se imovina nalazi u različitim državama, prema čl. 15. st. 2. tač. c. izabere kao mjerodavno za tu imovinu pravo države u kojoj se ona nalazi, dok za ostala pitanja izabere pravo države čiji je državljanin (čl. 15. st. 2. tač. a.).⁶⁶ Predviđena mjerodavna prava mogu se međusobno kombinirati bilo alternativno bilo kumulativno.⁶⁷

Konvencija predviđa dvije alternativne tačke vezivanja koje trebaju poslužiti zaštiti odrasle osobe (čl. 16.) i zaštiti trećih (čl. 17.). Naime, ukoliko se punomoć iz čl. 15. ne ostvaruje na način koji u dovoljnoj mjeri osigurava zaštitu imovine i osobe odrasle osobe, može se mjerama tijela nadležnog prema Konvenciji ukinuti ili izmijeniti. Pri ukidanju ili izmjeni punomoći potrebno je, koliko god je to moguće, uzeti u obzir pravo mjerodavno prema čl. 15. Čl. 16. jasno je određeno u kojim situacijama se punomoć može ukinuti ili izmijeniti,

⁶² Erläuternder Bericht, str. 57.

⁶³ Ramser, C., *op. cit.*, str. 120.

⁶⁴ *Ibid.*

⁶⁵ Tvorcima Konvenciji diskutirali su o tome, je li potrebno odrasloj osobi ostaviti potpunu slobodu u pogledu izbora mjerodavnog prava ili ograničiti izbor i unaprijed odrediti prava između kojih može birati. Većina je bila za ovu drugu opciju koja je onda i ušla u konačni tekst Konvencije. Erläuternder Bericht, str. 56.

⁶⁶ Ramser, C., *op. cit.*, str. 121.

⁶⁷ Erläuternder Bericht, str. 58.

pri čemu je izbjegnuta opasnost da tijela redovnog boravišta odrasle osobe umjesto mjere zaštite koju je izabrala odrasla osoba primjene mjeru zaštite predviđenu domaćim pravom.⁶⁸ Osim toga, nadležno tijelo pri ukidanju ili izmjeni punomoći treba uzeti u obzir, koliko god je to moguće, pravo mjerodavno prema čl. 15., odnosno da za punomoć u slučaju poslovne nesposobnosti bude mjerodavno pravo koje je izabrala odrasla osoba kao davalac punomoći. To je posebno važno u slučaju da pravo nadležnog tijela ne poznaje punomoć za slučaj poslovne nesposobnosti.⁶⁹ Valjanost pravnog posla zaključenog između treće strane i one osobe koja je imala ovlasti postupiti kao zastupnik odrasle osobe na temelju zakona države u kojoj je pravni posao zaključen ne može se osporavati, a treća strana ne može se smatrati odgovornom samo na temelju toga što ta osoba nije imala ovlasti djelovati kao zastupnik odrasle osobe prema pravu iz odredaba ovoga poglavlja, osim ako je treća strana znala ili je trebala znati da je za ovu punomoć mjerodavno to pravo. Prethodni stav primjenjuje se samo ako su pravni posao sklopile osobe koje se nalaze na državnom području iste države (čl. 17. st. 2.). Čl. 17. kojim se želi zaštititi treća strana, nalazi primjenu samo u slučaju kada treća strana pregovara s prividnim zastupnikom odrasle osobe. On se ne primjenjuje ukoliko je treća strana pregovarala s odraslom osobom, ne znajući da joj je opozvano ovlaštenje upravljanja svojim poslovima.⁷⁰

Konvencija ima univerzalni tj. *loi uniforme* karakter, jer je njenim čl. 18. propisano da se kolizionopravne odredbe iz poglavlja III primjenjuju čak i ako je pravo na koje one upućuju pravo države koja nije ugovornica. U državama ugovornicama Konvencije nacionalno koliziono pravo u potpunosti je zamijenjeno njenim rješenjima. Kao i u drugim haškim konvencijama koje sadrže kolizione norme, ali i u uredbama Europske unije, isključena je mogućnost uzvraćanja i upućivanja na dalje pravo. Čl. 19. propisano je da izraz „pravo“ u ovom poglavlju označava pravo koje je na snazi u nekoj državi, osim njezinih pravila o izboru mjerodavnog prava. Dakle, prihvaćeno je materijalnopravno upućivanje koje podrazumijeva da nas koliziona pravila direktno upućuju na materijalne norme određene države koje će meritorno riješiti spor. Konvencija se u čl. 20. bavi učinkom pravila neposredne primjene na punomoći. Radi se o pravilima čiju primjenu država smatra toliko važnom za zaštitu njezinog javnog interesa, posebice političke, društvene i socijalne prirode, da se ona primjenjuju na sve slučajeve koji ulaze u njeno polje primjene,

⁶⁸ *Ibid.*, str. 60.

⁶⁹ *Ibid.*, str. 60.

⁷⁰ Ovo činjenično stanje potpada pod čl. 11. Rimske konvencije iz 1980. o pravu mjerodavnom za ugovorne obaveze koja je bila na snazi u svim državama članicama EU. Rimska konvencija pretočena je u Uredbe Rim I iz 2008., a njen čl. 13. sadržajno je jednak čl. 11. Rimske konvencije. Čl. 13. glasi: Ako su ugovor sklopile osobe koje se nalaze u istoj državi, fizička osoba koja bi prema pravu te države bila pravno i poslovno sposobna može se pozvati na pravnu odnosno poslovnu nesposobnost koja proizlazi iz prava neke druge države, samo ako je druga straka znala za tu nesposobnost u vrijeme sklapanja ugovora, odnosno nije znala za nju zbog nepažnje. U drugim državama ovo činjenično stanje regulirano je unutarnjim kolizionim normama. Erläuternder Bericht, str. 62.

bez obzira na pravo koje je inače mjerodavno za punomoć prema Konvenciji. Pri tome nije bitno je li mjerodavno pravo rezultat voljnog izbora ili objektivnih tačaka vezivanja. U svakom slučaju Konvencija ne dira u primjenu pravila neposredne primjene države u kojoj se poduzimaju mjere zaštite odrasle osobe. Ova odredba uvedena je posebno s obzirom na područje medicine.⁷¹ Zahvaljujući njoj primijenit će pravila države u kojoj se poduzimaju mjere zaštite odrasle osobe u situaciji kada se npr. zahtjeva posebno odobrenje za medicinske zahvate ili smještaj u neke institucije.⁷² Primjena prava na koje upućuju odredbe ovoga poglavlja može se odbiti samo ako bi takva primjena bila u očiglednoj suprotnosti s domaćim javnim poretkom. U čl. 21. predviđena *ordre public* klauzula omogućuje nadležnim tijelima da odstupe od primjene stranog mjerodavnog prava ako bi njegova rješenja bila neprihvatljiva za domaću državu. U oblasti zaštite odraslih osoba na međunarodnom planu posebna se pažnja posvećuje zaštiti časti i dostojanstva odrasle osobe. Povelja Europske unije o temeljnim pravima⁷³ u čl. 25. propisuje da „Unija priznaje i poštuje prava starijih osoba na dostojan život i neovisnost te na sudjelovanje u društvenom i kulturnom životu“.

6. Priznanje i izvršenje

Mjere koje poduzimaju tijela država ugovornica priznat će se primjenom prava u svim drugim državama ugovornicama (čl. 22.). Priznanje se odnosi na mjere zaštite poduzete u nekoj državi ugovornici, odluke o vraćanju oduzete poslovne sposobnosti, te na strane punomoći u slučaju buduće nesposobnosti.⁷⁴ Da bi se uopće moglo govoriti o priznanju, postojanje mjera zaštite mora biti dokazano. Kao dokaz služi, u pravilu, pisani dokument tijela koje je donijelo mjeru, s tim da je u hitnim slučajevima moguće mjeru poduzeti telefonski i u vidu rukom pisane bilješke u dokumentu.⁷⁵ Također, a sve s ciljem da priznanje poduzete mjere ne ovisi o tome je li dokument potpisan i datiran, dozvoljeno je da faks i e-mail služe kao dokaz poduzete mjere.⁷⁶ U st. 2. navedeni su razlozi zbog kojih se priznanje poduzete mjere može odbiti.⁷⁷ Važno je napomenuti da je njima odbijanje priznanja dozvoljeno, ali ne i propisano i određeno.⁷⁸ Razlozi zbog koji se može odbiti priznanje su: a) ako je mjeru poduzelo tijelo čija se nadležnost nije temeljila na jednoj od osnova predviđenih u poglavlju II; b) ako je mjera poduzeta, osim u hitnom slučaju, u okviru sudskog ili upravnog postupka, a da odrasloj osobi nije pružena mogućnost da bude saslušana, čime je došlo do povrede temeljnih načela države kojoj je zahtjev podnesen; c) ako je takvo priznanje očigledno u suprotnosti s javnim poretkom države kojoj je

⁷¹ Erläuternder Bericht, str. 63.

⁷² Ramser, C., *op. cit.*, str. 130.

⁷³ Sl. list EU, C 303/1 od 12. 12. 2007.

⁷⁴ Erläuternder Bericht, str. 64.

⁷⁵ *Ibid.*, str. 65.

⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷ Mjera poduzeta u nekoj od država ugovornica može se odbiti samo iz ovih razloga.

⁷⁸ *Ibid.*

zahtjev podnesen ili je u suprotnosti s njenim pravilima neposredne primjene; d) ako ta mjera nije u skladu s kasnije donesenom mjerom koja se poduzima u državu neugovornici, koja je bila nadležna prema čl. 5. – 9., u slučaju kada ova kasnija mjera ispunjava uvjete za priznanje u državi kojoj je podnesen zahtjev; e) ako postupak nije proveden u skladu s čl. 33.

Budući da mjera zaštite vrijedi u državi kojoj je podniet zahtjev tek od dana njenog priznanja, potrebno je riješiti svaku dilemu vezanu za postojanje nekog od razloga za nepriznavanje. Zbog toga je u čl. 23. predviđeno da „ne dovodeći u pitanje odredbe čl. 22. st. 1. , svaka zainteresirana osoba može od nadležnih tijela države ugovornice zatražiti da ona odluče o priznanju ili nepriznanju mjere poduzete u drugoj državi ugovornici.“ Tekstom odredbe ograničena je dopustivost zahtjeva samo na priznanje ili nepriznanje mjera zaštite. Takva mogućnost ne postoji kada se radi o pitanju važenja ili nevaženja punomoći za slučaj buduće nesposobnosti.⁷⁹ Konvencijom je propisano da se postupak uređuje pravom države kojoj se podnosi zahtjev (čl. 23. reč. 2.)

Tijelo države kojoj je zahtjev podnesen obavezno je uzeti u obzir utvrđene činjenice na kojima tijelo države u kojoj je mjera poduzeta temelji svoju nadležnost (čl. 24.). Ukoliko je tijelo države u kojoj je mjera poduzeta odlučilo o mjeri kao tijelo redovnog boravišta odrasle osobe, tijelo države kojoj je podnesen zahtjev ne može provjeravati činjenice na kojima je tijelo države u kojoj je mjera poduzeta temeljilo svoju procjenu redovnog boravišta.⁸⁰

Ako mjere poduzete u jednoj državi ugovornici i izvršne u njoj zahtijevaju izvršenje u drugoj državi ugovornici, one će, na zahtjev jedne od zainteresiranih strana, biti proglašene izvršnim ili registrirane u svrhu izvršenja u toj drugoj državi, prema postupku predviđenom zakonom te druge države (čl. 25. st. 1.). Ovaj član predviđa situacije u kojima mjera poduzeta i izvršna u jednoj državi ugovornici zahtjeva pokretanje postupka izvršenja u drugoj državi ugovornici. Ukoliko to nije slučaj, čl. 22. koji regulira priznanje dovoljan j i omogućava da mjera proizvodi dejstvo u toj drugog državi. Npr. ako se radi o mjeri kojom je određen zakonski zastupnik koji ima odobrenje da preuzima aktivnosti kojima štiti osobu i imovinu odrasle osobe, ta mjera će se priznati temeljem čl. 22. u drugog državi ugovornici ukoliko ne postoji niti jedan razlog za nepriznavanje.⁸¹ Ako se radi o mjeri koja zahtjeva i postupak izvršenja, npr. prisilna prodaja imovine, ta mjera u drugoj državi mora biti proglašena izvršnom ili registriranom u svrhu izvršenja, ovisno o pravilima i procedurama u pojedinim državama.⁸² Iako st. 2. zahtjeva brz i jednostavan postupak za proglašenje izvršnosti i registraciju, ostavljena je sloboda državama ugovornicama da izberu sredstva, te nije određen nikakav rok. Ovdje se radi o

⁷⁹ Erläuternder Bericht, str. 67.

⁸⁰ *Ibid.*, str. 68.

⁸¹ *Ibid.*

⁸² *Ibid.*

tzv. *lex imperfecta*.⁸³ U posljednjem stavu ovoga člana – st. 3., propisano je da proglašenje izvršnosti ili registracija može biti odbijena iz nekog od razloga navedenih u čl. 22. st. 2.

Konvencija uvodi standardnu klauzulu sadržanu i u svim drugim konvencijama koje za predmet imaju priznanje i izvršenje stranih odluka, a odnosi se na zabranu ispitivanja merituma izrečene mjere (čl. 26.).

Mjere poduzete u jednoj državi ugovornici i proglašenje izvršnim, ili registrirane u svrhu izvršenju, u drugoj državi ugovornici, provest će se u potonjoj državi kao da su ih donijela tijela te države. Izvršenje se provodi u skladu s pravom države kojoj je zahtjev podnesen, u opsegu predviđenom tim pravom (čl. 27.). Prema ovom članu, ako tijelo redovnog boravišta odrasle osobe poduzme mjeru određivanja staratelja npr. uz kontrolu tijela lokalnih socijalnih službi i odrasla osoba bude kasnije premještena u drugu državu ugovornicu, priznanje ove mjere u potonjoj državi bit će moguće samo ukoliko su njena tijela ovlaštena vršiti kontrolu kao i tijela socijalne službe prve države. Ukoliko to nije slučaj, tijela druge države imaju obavezu da se savjetuju s tijelima prve države kao bi prilagodili poduzetu mjeru ili je promijenili u skladu s čl. 5. st. 2.⁸⁴

7. Suradnja

Konvencija posvećuje posebnu pažnju suradnji između država ugovornica te ih obavezuje da odrede centralna tijela radi izvršavanja obaveza koje su Konvencijom određena za ta tijela (čl. 28.). Centralna tijela će međusobno surađivati i promicati suradnju među nadležnim tijelima u svojim državama, kao bi se postigla svrha ove Konvencije, te poduzeti odgovarajuće korake kako bi se osigurale obavijesti o propisima njihove države i dostupnim uslugama, u vezi sa zaštitom odrasle osobe (čl. 29.). Zadatak centralnog tijela bio bi da, izravno ili putem javnih ili drugih tijela, poduzima sve odgovarajuće korake kako bi olakšalo komunikaciju između nadležnih tijela, kod utvrđivanja činjeničnog stanja na koje se primjenjuje Konvencija, te osiguralo, na zahtjev nadležnog tijela neke druge države ugovornice, pomoć u otkrivanju mjesta redovnog boravišta odrasle osobe, i ako je potrebno, zaštitu dok je na području države kojoj je zahtjev podnesen (čl. 30.). Nadležna tijela države ugovornice, bilo izravni ili putem drugih tijela, mogu posredovanjem, mirenjem ili sličnim procesima olakšati postizanje mirnih rješenja za zaštitu osobe i imovine odrasle osobe u situacijama na koje se primjenjuje ova Konvencija (čl. 31.). Također, nadležna tijela koja poduzimaju mjere zaštite mogu, ukoliko to zahtjeva situacija u kojoj se nalazi odrasla osoba, zatražiti relevantne podatke potrebne za zaštitu odrasle osobe od tijela drugih država ugovornica (čl. 32. st. 1.). Iako u samom tekstu nije izričito naglašeno, jasno je da se radi o javnim tijelima koja su, prema samom konceptu Konvencije, ovlaštena poduzimati mjere zaštite, a ne različite

⁸³ *Ibid.*

⁸⁴ *Ibid.*, str. 70.

udruge i nevladine organizacije.⁸⁵ Mogućnost traženja podataka o odrasloj osobi pokazala se posebno korisnom u slučajevima promjene redovnog boravišta u drugu državu ugovornicu, kao i u situacijama kada mjere zaštite poduzimaju tijela države čiji je državljanin odrasla osoba, pa potrebne podatke zahtijevaju od tijela države njenog redovnog boravišta.⁸⁶ Kako bi se otklonila opasnost nekontroliranog skupljanja podataka, uvedene su određene mjere sigurnosti. Naime, traženje podataka moguće je samo „, ukoliko to zahtjeva situacija u kojoj se nalazi odrasla osoba“.⁸⁷ Kao bi se spriječilo nepotrebno lutanje nadležnog tijela koje podnosi zahtjev u potrazi za tijelom druge države kojem treba podnijeti zahtjev i time otežala željena suradnja, st. 2. propisuje mogućnost svake države ugovornice da se očituje tako da se zahtjeva iz st. 1. može dostaviti samo preko njenog centralnog tijela. Konvencija propisuje i mogućnost da se nadležna tijela jedne države ugovornice obrate za pomoć tijelima druge države kod provođenja poduzetih mjera zaštite (čl. 32. st. 3.). Ova pomoć bit će često potrebna u situacijama kada se odrasla osoba seli ili smješta u odgovarajuću ustanovu koja se nalazu u drugoj državi od one koja je poduzela određenu mjeru.⁸⁸ Ako neko tijelo nadležno na temelju čl. 5. – 8. razmatra smještaj odrasle osobe u ustanovu ili na neko drugo mjesto na kojem će mu biti pružena zaštita, i ako bi takav smještaj bio u drugoj državi ugovornici, to će se tijelo ponajprije konzultirati sa centralnim tijelom ili drugim nadležnim tijelom potonje države. U tu svrhu to će tijelo predati izvještaj o odrasloj osobi zajedno s razlozima predloženog smještaja (čl. 33. st. 1.). Radi se o obligatornom postupku konsultacija, koji u slučaju da se ne provede, povlači za sobom sankciju u vidu odbijanja priznanja mjere o smještaju - čl. 22. st. 2. tač. e.⁸⁹ Odluka o smještaju neće se moći donijeti u državi koja podnosi zahtjev ako se centralno tijelo ili drugo nadležno tijelo države kojoj je podnesen zahtjev s tim na suglasi u primjerenom roku (čl. 33. st. 2.). Dakle, centralno tijelo države kojoj je podnesen zahtjev ima mogućnost izjasniti se protiv odluke o smještaju. U svim slučajevima kada je odrasla osoba izložena ozbiljnoj opasnosti⁹⁰, nadležna tijela države ugovornice u kojoj su mjere za zaštitu odrasle osobe poduzete ili su u postupku razmatranja, ako su obavještene da se boravište odrasle osobe promijenilo, ili da se odrasla osoba nalazi u drugoj državi, obavijestit će tijela te druge države o toj opasnosti i o mjerama koje su poduzete ili su u postupku razmatranja (čl. 34.). Ova obaveza informiranja postoji i u slučaju kada se odrasla osoba nalazi u državi neugovornici.⁹¹ Nadležno tijelo neće zahtijevati niti će prenositi nikakve podatke iz ovoga poglavlja, ako bi to po njegovom mišljenju moglo ugroziti osobu ili imovinu odrasle osobe, ili bi moglo značiti ozbiljnu prijetnju slobodi ili životu članova obitelji odrasle osobe (čl. 35.). Ne

⁸⁵ *Ibid.*, str. 72.

⁸⁶ *Ibid.*, str. 73.

⁸⁷ *Ibid.*

⁸⁸ *Ibid.*

⁸⁹ *Ibid.*, str. 74.

⁹⁰ Kao primjer navodi se bolest koja zahtjeva stalnu terapiju, anestetik, izloženost utjecaju neke sekte. *Ibid.*, str. 75.

⁹¹ *Ibid.*, str. 75.

dovodeći u pitanje mogućnost određivanja naknade za usluge na ime razumnog troška, centralna tijela i druga javna tijela⁹² država ugovornica snosit će svoje vlastite troškove u primjeni odredaba ovoga poglavlja (čl. 36. st. 1.). U st. 2. ovoga člana dana je mogućnost državama ugovornicama da sklope sporazume u vezi s raspodjelom troškova. Konvencija daje mogućnost svakoj državi ugovornici da sklopi sporazume s jednom ili više drugih država ugovornica s ciljem poboljšanja primjene odredaba ovoga poglavlja u njihovim međusobnim odnosima. Države koje su sklopile takve sporazume dostavit će primjerak istih depozitaru Konvencije (čl. 38.).

8. Zaključak

Značaj Haške konvencije o međunarodnoj zaštiti odraslih osoba iz 2000. nemjerljiv je. Njenim stupanjem na snagu okončana je pravna nesigurnost i pružena sveobuhvatna zaštita odraslim osobama u prekograničnim situacijama. Zahvaljujući njoj odluka njemačkog tijela o mjeri zaštite - stavljanju pod starateljstva punoljetnog turskog državljanina s boravištem u Njemačkoj, bit će priznata u Francuskoj i ostati na snazi dok njemačko tijelo ne poduzme dalje mjere zaštite, u situaciji kada turski državljanin bez znanja svog staratelja pobjegne u Francusku i bude uhvaćen od policije.⁹³ Također, punomoć u slučaju buduće nesposobnosti kojom je njemački državljanin opunomoćio svoju kćerku, francusku državljanku, da odlučuje o njegovoj imovini, notarski obrađena i izdata u Njemačkoj, bit će priznata u Škotskoj, te će njegova kćerka, u slučaju nastupanja očeve nesposobnosti, moći prodati njegovu imovinu koja se nalazi u Škotskoj. Unificirana pravila međunarodnog privatnog i procesnog prava u oblasti zaštite odraslih osoba sadržana u Konvenciji osiguravaju predvidljivost mjerodavnog prava i olakšavaju prohodnost poduzetih mjera zaštite. Stoga smatramo značajnim domaću i regionalnu javnost upoznati s njenim sadržajem te nadležnim organima u Bosni i Hercegovini, ali i državama regije ukazati na potrebu pristupanja Konvenciji. Također, za Europsku uniju opterećenu stalnim priljevom izbjeglica bilo bi korisno pristupiti ovoj Konvenciji i tako barem probleme vezane za međunarodnu zaštitu odraslih osoba riješiti na jedinstven način.

⁹² Pod izrazom „druga javna tijela“ podrazumijevaju se upravna tijela, a ne sudska. Stoga troškovi sudskih tijela, općeniti troškovi postupka, a posebno troškovi odvjetnika nisu obuhvaćeni ovim članom. *Ibid.*, str. 76.

⁹³ Primjer iz Schwarz, U., *Das Haager Erwachsenenschutzübereinkommen – Berichte*, str. 427.

Dr sc. Anita Duraković, Assistant professor
University Džemal Bijedić of Mostar, Faculty of Law,

Dr sc. Jasmina Alihodžić, Assistant professor
Faculty of Law, University of Tuzla

CONVENTION OF 13 JANUARY 2000 ON THE INTERNATIONAL PROTECTION OF ADULTS

Summary: The increased mobility of the population, on the one hand, and demographic changes on the other hand, set the theme of "international protection of adults" in the spotlight. This area has long been neglected and left to the ingenuity and creativity of officers and bureaucrats in resolving cross-border cases on the protection of adults. The Hague Convention on the International Protection of Adults 2000 ended this legal uncertainty and provided a comprehensive system of protection. The paper analyzes its provisions regulating the question of the jurisdiction of the bodies that will take measures aimed at protecting personality and property of adults, the applicable law, which will be applied by these bodies, recognition and enforcement of such measures of protection in all Contracting States, and cooperation among the authorities of the Contracting States which is necessary to achieve the purpose of this Convention. Bosnia and Herzegovina is not a party to this Convention, but it is important to inform local and regional public about its contents as well as indicate its importance and the need for the accession to the Convention to the competent authorities. Also, for the European Union, burdened by the constant influx of refugees, would be beneficial if accedes to this Convention, so the problems related to the international protection of adults could be solved in a unique way.

Key words: the Hague Convention, International Protection of Adults, protection measures, international jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement, cooperation.